ไมซีนี (Mycenae)
เมืองของวีรบุรุษกรีก

รองศาสตราจารย์ พูลสุข เตมียานนท์[*]

เมืองไมซีนี เป็นเมืองโบราณของกรีกที่เจริญรุ่งเรืองในยุคสำริดตอนปลาย อาณาจักรไมซีนีมีชื่อเสียงจากมหากาพของโฮเมอร์ (Homer) จินตกวีเอกของกรีกในสมัยศตวรรษที่ 8 ก่อนคศ. คือ อิเลียด (Iliad) หรือ สงครามกรุงทรอย ซึ่งนับเป็นวรรณกรรมชิ้นแรกของกรีกที่นำไปสู่การขุดค้นศึกษาทำให้ทราบว่าอาณาจักรไมซีนีเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและการเมืองในยุคสำริดตอนปลาย (1600-1100 ก่อนคศ.) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของที่ราบอาร์กอส (Argos) ระหว่างภูเขา Prophet Elias และภูเขา Zara ไมซีนีมีอำนาจครอบครองเส้นทางค้าขายทางบกไปยังทิศเหนือ ตะวันตกตะวันออกและเส้นทางทะเลไปยังทางใต้ของคาบสมุทรเพลลอบพอนนิเซอส (Peloponnisus)

ตำนานเมืองไมซีนี

ตามตำนานเล่าว่าเพอร์เซอส (Perseus) โอรสของเทพเจ้าซุส (Zeus) มหาเทพแห่งโอลิมเพอส (Olympus)[1] เป็นผู้สร้างเมืองไมซีนี โดยให้ยักษ์ตาเดียวชื่อ ไซคลอพส์ (Cyclops) เป็นผู้สร้างกำแพงเมือง พระองค์เป็นกษัตริย์ต้นราชวงศ์เพอร์ซีด (Perseid) ซึ่งปกครองไมซีนีและอาณาเขตโดยรอบจนถึงรุ่นพระนัดดายัวริสเธียส (Eurystheus) ต่อมายัวริสเธียสสิ้นพระชนม์ในสนามรบ ชาวไมซีเนียนจึงถวายตำแหน่งกษัตริย์ให้กับเอเทรียส (Atreus) โอรสของเพลลอพส์ (Pelops) (เอเทรียสและพระอนุชาธิอิสทิส (Thyestes) ได้อพยพมาพำนักในเมืองไมซีนีและต่อมายัวริสเธียสได้อภิเษกสมรสกับพระขนิษฐาของทั้งสอง

---

[*] รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1] เทพโอลิมเพียนส์ (Olympian Gods) เป็นวงศ์วานของเทพเจ้าที่ชาวกรีกนับถือมาตั้งแต่สมัยไมซีเนียน สมัยคลาสสิคและต่อมาชาวโรมันได้รับอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมจากชาวกรีก จึงยอมรับนับถือเทพเจ้ากรีก ก่อนที่ศาสนาคริสต์จะเข้ามาครอบงำและการนับถือเทพเจ้าโอลิมเพียนส์ต้องศูนย์สลายไปในที่สุด จักรพรรดิโรมันองค์สุดท้ายที่นับถือเทพโอลิมเพียนส์ คือ จักรพรรดิ์จูเลียนแห่งคอนสแตนติโนเปิล (คศ. 360-363)

พระองค์) เมื่อเอเทรียสได้ครองราชเกิดผิดใจกับพระอนุชาเนื่องจากพระอนุชาลอบมีชู้กับพระชายาของพระองค์ เอเทรียสจึงตัดร่างของพระโอรส 2 องค์ ของธิอิสทิสเป็นชิ้นๆ นำไปทำเป็นซุบให้แก่ธิอิสทิสเสวย เมื่อรู้ความจริงอันแสนเหี้ยมโหด ธิอิสทิสได้ทรงสาปแช่งเอเทรียสอย่างรุนแรง คำสาปนั้นไม่ได้ตกแก่เอเทรียสโดยตรงแต่กลับมีผลต่อผู้สืบเชื้อสายของราชวงศ์เอเทรียสต่อมา คือพระโอรสแอเกอเมมนอนและพระนัดดาโอริสทิส (Agamemnon & Orestes) กษัตริย์เอเทรียสทรงปกครองไมซีนีโดยแผ่ขยายอาณาเขตครอบคลุมดินแดนแห่งอาร์กอสไปจนตลอดดินแดนทางตะวันออกเฉียงเหนือของคาบสมุทรเพลลอบเพอนนิเซอสถึงเมืองคอรินธ์ (Corinth) และหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลอิเจียน (Aegean Sea) จนถึงสมัยพระโอรสแอเกอเมมนอน อาณาเขตไมซีนีกว้างใหญ่ไพศาลแข็งแกร่งกว่าเมืองใดๆ

มหากาพย์อิเลียดได้เล่าเรื่องสงครามกรุงทรอย กองทัพกรีกจากเมืองต่างๆ แห่งคาบสมุทรเพลลอบพอนนิเซอส คือไมซีนี สปาร์ทา ไพลอส อิทาคา เป็นต้น ภายใต้การนำทัพของแอเกอเมมนอนได้ยกทัพเรือจำนวน 1,000 ลำ ไปล้อมกรุงทรอย (Troy) ซึ่งตั้งอยู่ทางปลายสุดของทะเลอิเจียน ทางเข้าสู่ทะเลดำเมืองที่คุมอำนาจทางเข้าสู่ดินแดนเอเชียไมเนอร์ การรบได้ดำเนินติดต่อกันถึง 10 ปี ในที่สุดชาวกรีกก็สามารถเข้าเมืองได้และเผากรุงทรอยจนเป็นเถ้าถ่านทั้งหมด ตามตำนานเล่าว่าสาเหตุของสงครามเพื่อช่วงชิงสาวงามที่สุดในปฐพีนามว่าเฮเลน (Helen) แห่งเมืองสปาร์ทา กษัตริย์แอเกอเมมนอนทรงยกทัพกลับพร้อมด้วยชัยชนะแต่กลับต้องประสบกับชะตากรรมตามคำสาป พระองค์ถูกพระนางไคลเทมเนสเทรอ (Clytemnestra) พระชายาซึ่งมีชู้ระหว่างที่พระองค์จากบ้านเมืองไปทำศึกนานถึง 10 ปี ปลงพระชนม์ โดยพระองค์ถูกแทงจากข้างหลังขณะเสวยพระกระยาหาร เมื่อพระโอรสโอริสทิส (Orestes) เติบโตขึ้นพระองค์ได้แก้แค้นให้พระบิดาโดยปลงพระชนม์พระมารดา

ภาพวาดบนแจกัน สมัยศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสต์ศักราช วีรบุรุษกรีก คือ เอแจกส์ (ซ้าย), แอเกอเมมนอน (กลาง), โอดิซุส (ขวา) ขณะยกทัพไปรบกรุงทรอย

และชู้รักสิ้นพระชนม์ โอริสทิสต้องทนทุกข์ต่อบาปที่ติดตามพระองค์ต้องเร่รอนพเนจรไปจนในที่สุดพระองค์ได้รับการอภัยโทษให้พ้นจากบาปโดยคณะลูกขุนแห่งเมืองเอเธนส์ (Athens) โดยมีเทวนารีเออธิเนอ (Athena) เป็นองค์ประธาน โอริสทิสได้รับการปลดปล่อยจากคำสาปซึ่งคอยติดตามราชวงศ์เอเทรียสตลอดมา และได้ครองเมืองไมซีนีต่อมา หลังจากนั้นพระโอรสของพระองค์คือทิสเซอมิเนอส (Tissaninus) ได้สืบต่อตำแหน่งกษัตริย์แห่งไมซีนี เป็นองค์สุดท้ายก่อนที่จะถูกพวกดอเรียนส์ [2] (Dorians) รุกรานและเผาทำลายเมืองจนย่อยยับในที่สุด[3]

จากเรื่องราวในมหากาพย์ของโฮเมอร์และบทละครกรีกสมัยศตวรรษที่ 5 ก่อนคศ. โดยนักแต่งบทละครสมัยคลาสสิคชื่ออิสคิเลอส (Aeschylus) ได้แต่งบทละครชื่อโอเรสเทีย (Oresteia) เล่าเรื่องชะตากรรมของราชวงศ์เอเทรียสที่ต้องคำสาปเป็นแรงบันดาลให้นักโบราณคดีเช่น เฮนริค ชลีเมอน (Heinrich Schliemann) ชาวเยอรมันไปขุดค้นที่เมืองไมซีนีในปี คศ. 1876 และได้พบขุมทรัพย์แห่งราชวงศ์เอเทรียสสมดังคำกล่าวของโฮเมอร์ว่า " Mycenae – Rich in gold"

ภาพวาดบนแจกัน โอริสทิสกำลังแทงชู้ของพระมารดาไคลเทมเนสเทรอ

---

[2] ดอร์เรียนส์เป็นพวกอินโดยุโรเปียนส์ (Indo-Europeans) ที่พูดภาษากรีกที่อพยพมาจากทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศกรีซมายังคาบสมุทรเพลลอบพอนนิเซอส

[3] นักวิชาการได้ประมาณเวลาว่าเพอร์เซอสมีพระชนม์ชีพประมาณปี 1400 – 1350 ก่อนคศ. เอเทรียสประมาณปี 1250 ก่อนคศ. แอเกอเมมนอนประมาณปี 1220–1190 ก่อนคศ. สงครามกรุงทรอยระหว่างปี 1200–1190 ก่อนคศ. เมืองไมซีนีล่มสลายประมาณปี 1120 ก่อนคศ. หลังจากทรอยแตกประมาณ 70 ปี

ไมซีนีในปัจจุบัน

เมืองไมซีนีตั้งอยู่บนเนินเขาสูง 280 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลลักษณะเมืองเป็นรูปสามเหลี่ยมเนื้อที่ประมาณ 30,000 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ลดหลั่นหลายระดับ เมื่อเดินไปตามทางลาดเอียงขึ้นเขาจะพบประตู Lion Gate ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เหนือทับหลังของประตูมีหินรูปสามเหลี่ยมสลักภาพนูนเป็นรูปสิงห์โต 2 ตัวยืนขนาบสองข้างของเสากลม ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นสัญลักษณ์ของราชวงศ์เอเทรียสสองข้างของประตูเป็นกำแพงไซโคลเพียน (Cyclopean Wall) มีความหนา 5.50–7.50 เมตร สูงประมาณ 12 เมตร

ประตูสิงห์โต

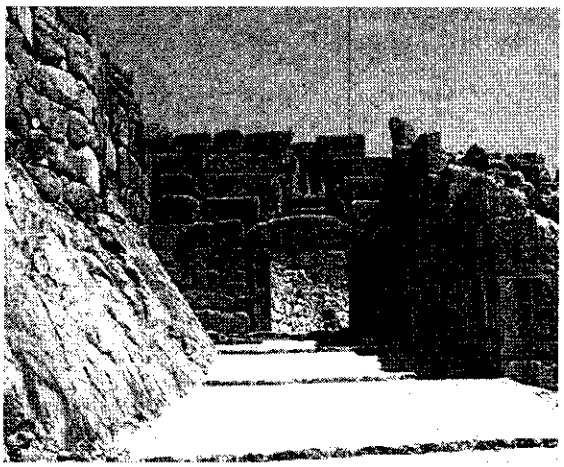

ประตูสิงห์โตและกำแพงไซโคลเพียน

ประกอบด้วยหินกรวด (Conglomerate) 4 แท่ง วางซ้อนเป็นประตู ด้านข้างวางสอบเข้าเล็กน้อยมีความสูง 3.10 เมตร กว้าง 2.95 เมตร มีธรณีประตูยาว 4.56 เมตร กว้าง 2.31 เมตร หนา 0.88 เมตร มีร่องน้ำให้น้ำไหลผ่านทั้ง 2 ข้าง แต่เดิมมีบานประตูทำด้วยไม้ ปิดเข้าหากัน 2 บาน ตกแต่งด้วยสำริดเหนือทับหลังเป็นหินปูนรูปสามเหลี่ยมแกะสลักภาพนูนซึ่งถือว่าเป็นงานแกะสลักที่เก่าแก่ที่สุดของโลกตะวันตก ตรงกลางแกะสลักเป็นเสาแบบ Minoan [4] คือด้านบนกว้างกว่าด้านล่าง ที่ฐานของเสาทั้ง 2 ด้านมีสิงห์โตยืนขนาบโดยวางขาหน้าไว้บนฐานเสา ส่วนหัวของสิงห์โตทำด้วยหินสบู่ (Steatite) ทำให้สลักลายละเอียดได้ง่าย ในปัจจุบันส่วนนี้ได้หลุดหายไป ประตูนี้ได้สร้างประมาณปี 1250 ก่อนคศ. ซึ่งเป็นระยะที่กษัตริย์เอเทรียสปกครองเมืองไมซีนี

---

[4] อารยธรรม Minoan เจริญรุ่งเรืองที่เมือง Cnosus บนเกาะ Crete ในยุคสำริดก่อนอารยธรรมไมซีเนียน

กำแพงไซโคลเพียน

การก่อสร้างกำแพงเมืองทำเป็นหลายระยะกำแพงที่เก่าแก่ที่สุดสร้างประมาณปี 1340 ก่อนคศ. (ในสมัยของเพอร์เซอส) ล้อมรอบอาณาเขตที่เล็กกว่ากำแพงที่ปรากฏในปัจจุบัน ต่อมาในปี 1250 ก่อนคศ. ชาวไมซีเนียนได้ขยายการก่อสร้างกำแพงไปทางทิศตะวันออก-เฉียงเหนือ

สุสาน Circle A

ภายในกำแพงเมืองจะพบหลุมฝังศพอยู่ภายในสุสานวงกลม (Grave Circle A) ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 28 เมตร ล้อมรอบด้วยแผ่นหินเรียงแนวตั้ง 2 ชั้น ซึ่งชลีเมอนได้ทำการขุดค้นในปี 1876 ได้พบหลุมฝังศพแบบ shaft grave จำนวน 5 หลุม มีขนาดต่างๆ กัน ที่เล็กที่สุดกว้าง 3 เมตร ยาว 3.5 เมตร ที่ใหญ่ที่สุดกว้าง 4.50 เมตร ยาว 6.40 เมตร ลึกตั้งแต่ 1 – 3 หรือ 4 เมตร ด้านข้างของหลุมศพเป็นกำแพงทำจากเศษหินสูง 0.75 – 1.50 เมตร มีไม้ขวางกำแพงเป็นระยะเพื่อรับหลังคาซึ่งทำด้วยแผ่นหินหรือแผ่ก พื้นหลุมปูด้วยกรวดเป็นที่วางศพและเครื่องประกอบพิธีศพ เมื่อวางศพแล้วจึงปิดหลังคากลบด้วยดินอีกทีหนึ่งทำให้มีลักษณะเป็นเนินสูง เหนือเนินมีแผ่นหินแกะสลักภาพนูน ปักอยู่ ชาวไมซีเนียนนิยมฝังศพคนในครอบครัวเดียวกันไว้ในหลุมเดียวกัน โดยรื้อแผ่นหลังคาออกแล้ววางศพใหม่ลงไป

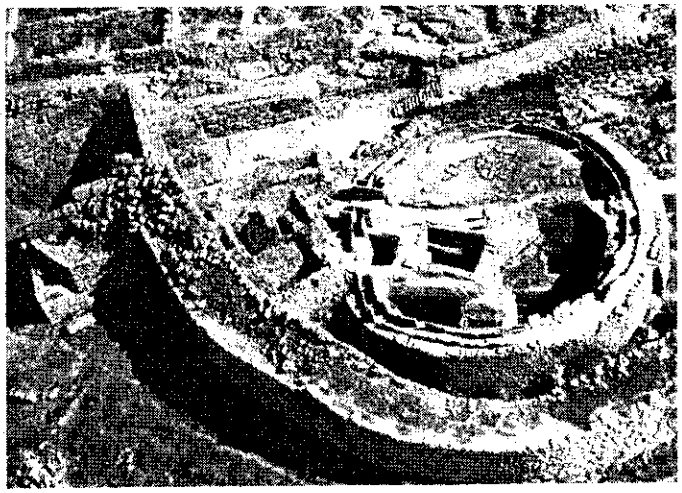

Grave Circle A

ชลีเมอนได้ทำการขุดค้นหลุมศพจำนวน 5 หลุม และได้พบสมบัติจำนวนมาก เช่น อาวุธต่างๆ ทำด้วยสำริดฝังด้วยลวดลายทอง ถ้วยเหล้าทำด้วยทองและเงิน แผ่นหน้ากากทองปิดหน้าศพจำนวน 5 แผ่น แผ่นทองรูปทรงกลมซึ่งมีลวดลายต่างๆ สวยงามมากเส้นผ่าศูนย์

กลาง 6 ซม. จำนวน 850 แผ่น เครื่องประดับทำด้วยทอง เช่น แหวน สร้อยคออำพัน ทั้งหมดมีน้ำหนักทองถึง 14 กิโลกรัม ในขณะนั้นชลีเมอนเข้าใจว่าเขาได้ค้นพบหลุมฝังศพของกษัตริย์แอเกอเมมนอนและบรรดาผู้ที่ถูกฆ่าพร้อมๆ กับพระองค์ เขาได้ประกาศว่าหน้ากากทองอันหนึ่งเป็นหน้ากากปิดพระพักตร์ของพระองค์อีกด้วย

ต่อมาภายหลังนักโบราณคดีได้พิสูจน์ว่าหลุมฝังศพในสุสาน Circle A เป็นของราชวงศ์ที่ปกครองไมซีนีระหว่างปี 1580 – 1510 ก่อนคศ. ไม่ใช่หลุมศพของราชวงศ์เอเทรียสซึ่งปกครองไมซีนีประมาณครึ่งแรกของศตวรรษที่ 14 ก่อนคศ. สำหรับเครื่องใช้และเครื่องประดับที่ทำด้วยทองนี้คงได้มาจากการติดต่อค้าขายกับอียิปต์และนำกลับมาหรืออาจเป็นการไปรบชนะอียิปต์แล้วนำทองเข้ามาก็ได้

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ชลีเมอนค้นพบนับเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญยิ่งทางโบราณคดีกรีก เมื่อมีการศึกษาต่อมาโดยนักโบราณคดีชาวกรีก ได้พบว่าสุสาน Circle A เป็นส่วนหนึ่งของสุสานที่มีอาณาเขตครอบคลุมไปทางทิศตะวันตกเลยกำแพงเมืองออกไปและถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน เมื่อมีการสร้างกำแพงเมืองทางทิศตะวันตก อาณาเขตของสุสานส่วนใหญ่จึงอยู่นอกกำแพงเมือง แผ่นหินที่เรียงราย 2 แถวเป็นวงกลมมีอายุน้อยกว่าหลุมฝังศพ ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นพร้อมกับประตูเมืองประมาณปี 1250 ก่อนคศ. ส่วนแผ่นหินที่วางอยู่เหนือหลุมฝังศพบางแผ่นมีการแกะสลักภาพนูน เช่น รูปรถเทียมม้า รูปขดวงกลม และบางแผ่นเป็นพื้นเรียบสันนิษฐานว่าคงจะเคยมีภาพวาดประดับอยู่แต่เลือนหายในภายหลังภาพสลักนูนบนแผ่นหินเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นภาพสลักนูนที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศกรีซ ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ทางโบราณคดีแห่งเมืองเอเธนส์

หน้ากากปิดพระพักตร์กษัตริย์
ซึ่งชลีเมอนกล่าวว่าเป็นพระพักตร์ของแอเกอเมมนอน

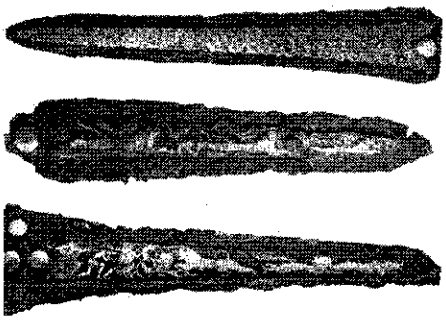

กริชทำด้วยสำริดประดับลวดลายทองและเงิน

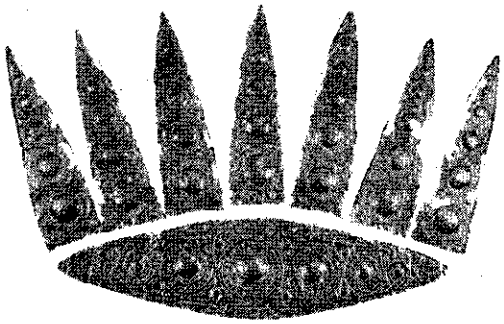

มงกุฎทอง

ถ้วยทองมีหูช้างเป็นรูปหัวสุนัข

ทางไปสู่ปราสาท

จากสุสาน Circle A จะพบบันไดทางขึ้น (ซึ่งทำขึ้นใหม่) นำไปสู่ทางลาดทำด้วยหิน กรวด ซึ่งจะมองเห็นเนื้อหินคล้ายหินอ่อนเนื่องจากสึกกร่อนไปเนื่องจากการเดินผ่านของนักท่องเที่ยวปีละเป็นแสนๆ คน จากเนินนี้จะมองเห็นภูมิภาพของสุสาน Circle A อย่างชัดเจน ทางด้านซ้ายของทางลาดจะพบถังน้ำที่เกิดจากการขุดพื้นให้ลึกลงไปดาดผนังด้วยปูนเพื่อกันน้ำรั่ว

จากทางลาดจะมองเห็นส่วนที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของเมือง มีแท่นบูชาต่างๆ อยู่ในบริเวณนี้ แต่ปัจจุบันถูกเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์แห่งเมือง Nafplion ตลอดจนส่วนที่เป็นที่อยู่ของพระซึ่งมีกำแพงประดับด้วยภาพวาดปูนเปียกที่มีชื่อเสียงคือภาพสตรีชาวไมซีเนียน

ภาพสตรีชาวไมซีเนียน

ปราสาทบนยอดเนิน

เมื่อเดินตามทางลาดต่อไปจนถึงยอดเนินจะพบลานนำไปสู่ตัวปราสาททางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ในสภาพปัจจุบันจะเห็นเพียงพื้นและกำแพงบางส่วนของปราสาท เท่าที่ปรากฏตัวปราสาทประกอบด้วยห้องต่างๆ ลดหลั่นเป็นชั้นๆ ไปจนถึงยอดเขา มีทางเข้าอยู่ทางทิศตะวันตกนำไปสู่ทางเดินซึ่งเป็นทางลาดไปสู่เฉลียงทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปสู่ท้องพระโรงสำหรับกษัตริย์ทรงรับรองแขกและเป็นห้องเลี้ยงรับรอง

จากยอดเขาสามารถมองเห็นวิวโดยรอบอันสวยงาม ประกอบด้วยที่ราบอาร์กอสล้อมรอบด้วยทิวเขา อันประกอบด้วยยอดเขา Artemision Arcadia Tretus Parthenion

สุสานโธลอส (Tholos tomb) (สุสานของพระนางไคลเทมเนสเทรอ)

ตั้งอยู่นอกกำแพงเมือง สร้างขึ้นประมาณปี 1220 ก่อนคศ. ด้านหน้ามีลักษณะเป็นทางเดินกว้าง 6 เมตร ยาว 37 เมตร 2 ข้างเป็นกำแพงหินตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางซ้อนกัน แต่เดิมทางเข้าถูกปิดด้วยหินอ่อน จากทางเดินลึกเข้าไปเป็นประตูบนทับหลังมีหินรูปสามเหลี่ยมแกะสลักเป็น รูปวงกลมม้วน และรูปดอกกุหลาบ มีประตูทำด้วยไม้ ภายในเป็นห้องโถงมีหลังคาเป็นรูปโดม ซึ่งเกิดจากการวางหินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางซ้อนกันขึ้นไป เส้นผ่าศูนย์กลางของห้องโถง 13.50 เมตร หลังคาโดมสูง 13 เมตร

สุสานนี้นับเป็นตัวอย่างของสุสานรูปรังผึ้ง (Tholos tomb) ที่น่าสนใจที่สุด สำหรับชื่อไคลเทมเนสเทรอเป็นเพียงการสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นที่ฝังศพของพระนางเนื่องจากอยู่ในสมัยเดียวกับแอเกอเมมนอนหรือเชื้อสายของพระองค์ ในปัจจุบันยังไม่มีใครทราบว่าเป็นที่ฝังศพของผู้ใด มีการพบครั้งแรกระหว่างปี 1807 – 1812 เมื่อมีการขุดพื้นที่ทำทางน้ำไหล (aqueduct) บนยอดเนินและพบว่าข้างใต้เป็นที่ฝังศพ จึงมีการขนย้ายสมบัติที่อยู่ข้างในออกไป แต่ไม่มีรายละเอียดว่ามีอะไรบ้างมีเพียงแต่คำบอกเล่าของชาวบ้านว่ามีการขนทองคำและเงินจำนวนมากออกไปโดยบรรทุกไว้บนหลังล่อจำนวนหลายตัว ต่อมามาดามชลีเมอนได้ทำการขุดค้นที่นี่และได้พบของมีค่าอีกจำนวนหนึ่ง

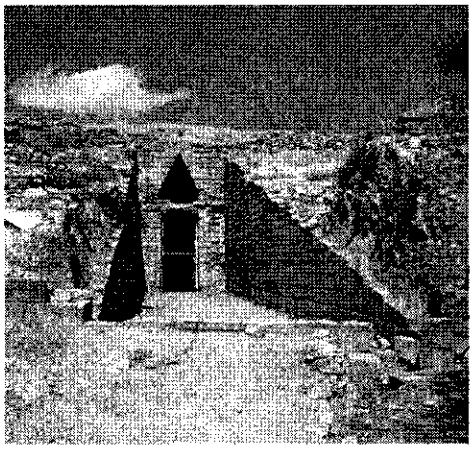

สุสานพระนางไคลเทมเนสเทรอ

สุสาน Circle B

อยู่ห่างจากสุสานของพระนางไคลเทมเนสเทรอไม่มากนัก สุสานเป็นรูปกลม ล้อมรอบด้วยกำแพงหินสูง 1 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลางของวงกลมประมาณ 28 เมตร มีการขุดค้นในปี 1952 – 1955 ภายในสุสานมีหลุมศพ 24 หลุม ในจำนวนนี้ 14 หลุมเป็นที่ฝังศพของพระราชวงศ์ ลักษณะของหลุมฝังศพเป็นแบบ Shaft grave เช่นเดียวกับสุสาน Circle A วัตถุต่างๆ ที่พบมีโถใส่ของใช้ต่างๆ ดาบและกริชสำริด แผ่นทองคำ ถ้วยทองคำ สร้อยทองและอัญมณี เช่น อำพัน อาเมทิส แหวนทองและต่างหูเงินและสำริด ถ้วยหินคริสตัลรูปเป็ดเป็นต้น สุสานนี้มีอายุประมาณปลายศตวรรษที่ 17 และต้นศตวรรษที่ 16 ก่อนคศ.หลุมศพบางหลุมมีอายุพอๆ กับสุสาน Circle A จากวัตถุต่างๆ ที่พบแสดงว่าไมซีนี มีความร่ำรวยและมีอำนาจ หลุมฝังพระศพของราชวงศ์จึงเต็มไปด้วยของมีค่ามากมาย เพื่อนำไปใช้ในโลกหน้าต่อไป.

บรรณานุกรม

Bowra,and the Editors of Time-Life Books, ***Classical Greece***, Time-Life International, 1970.

Burn , Lucilla, ***Greek Myths***, British Museum Press, London, 1990.

Hamilton, Edith, ***Mythology*** , New American Library, 1969.

Mylonas, George, E., ***Mycenae,*** Ekdotike Athenon S.A.,Athens 1999.